

1. Wat is taalontwikkeling?

Mensen willen graag hun wensen, gevoelens en ervaringen delen met anderen. Dit doen ze zowel met woorden als met hun lichaam (lachen, huilen, wijzen, ...). Een kind leert daarvoor eerst zijn lichaam gebruiken. Wanneer kinderen leren dat er meer is dan hier en nu, zijn mimiek en lichaamstaal niet langer voldoende en begint het kind aan het einde van het eerste levensjaar te experimenteren met de gesproken taal. Vanaf de lagere school zullen kinderen leren dat er naast de gesproken taal ook een geschreven taal bestaat.

2. Hoe verloopt de normale taalontwikkeling van een kind?

a. 0 tot 6 maanden

In het begin communiceert uw kind nog niet met een doel, maar als ouder reageert hierop alsof dat wel zo is. Hierdoor leert het kind wat het met communicatie kan verkrijgen. In de eerste maanden gebruikt een baby zijn lichaam: huilen, lachen, kijken, bewegen of geluid maken. Uw kind reageert op uw stem of op geluiden in de omgeving. Vanaf vier maanden raakt de baby steeds meer geïnteresseerd in anderen en neemt het zelf meer initiatief. Hij begint geluiden te maken en vindt het leuk om zichzelf te horen.

b. 6 tot 12 maanden

Op de leeftijd van 6 à 7 maanden begint uw baby te brabbelen: 'dadada', 'bababa', ... Soms klinkt het al alsof uw baby 'papa' of 'mama' zegt in zo'n brabbelreeks.

Vanaf 8 maanden kan het kindje vragen om een spelletje, troost zoeken of protesteren. Uw kind leert enkele simpele gebaren zoals wijzen, nee schudden en zwaaien. Als het dit gaat combineren met geluiden en blikrichting kunt u hem steeds makkelijker begrijpen. Uw kind begrijpt enkele namen van personen en voorwerpen uit zijn omgeving, maar de voorwerpen moeten wel zichtbaar zijn voor het kind.

c. Eén jaar

Uw kind brabbelt veel en gevarieerd, waardoor het steeds meer klinkt als de taal. Rond de eerste verjaardag verschijnen de eerste woordjes, maar de verschillen tussen kinderen zijn zeer groot (tussen 8 en 18 maanden). In het begin gebruikt uw kind een tiental losse woorden, die verwijzen naar mensen, voorwerpen of gebeurtenissen in het hier-en-nu. Een woord kan verschillende betekenissen hebben; bijvoorbeeld 'papa' kan betekenen: 'Daar is papa', 'Die fiets is van papa' of 'Papa, til me op'.

De lichaamstaal, de mimiek en de gebaren blijven nog erg aanwezig. Het kind begrijpt op dit moment meer woorden dan het kan zeggen. Ook reageert uw kind op zijn eigen naam en begrijpt het al eenvoudige opdrachten ('Pak de bal').

c. 18 tot 24 maanden

Als een kind 18 maanden oud is, kent het meestal enkele woordjes, maar deze zijn nog niet altijd correct uitgesproken. Als uw kind ongeveer 50 woorden kent, leert het plots aan een enorme snelheid nieuwe woorden bij (woordenschatpurt).

Op dat moment begint uw kind losse woorden samen te voegen tot de eerste twee-woordzinnen, zoals 'papa auto'. Gelukkig praat uw kind nu vooral over het hier-en-nu, zodat u gebruik kan maken van de situatie om uw kind te begrijpen. U kunt nu korte gesprekjes met uw kind voeren.

d. 2 tot 3 jaar

Uw kind gebruikt de taal om gesprekjes te voeren en van alles te leren. Uw kind leert opeens zeer veel nieuwe woorden en zegt zijn eigen naam. Het kind spreekt steeds meer in zinnen (van 3, 4 en 5 woorden), het stelt vragen en leert werkwoorden vervoegen (vb.: 'Ik ben gevallen'). Ook leert uw kind lidwoorden, voorzetsels (in, op), voornaamwoorden (ik, jij) en meervouden te gebruiken (vb.: 'auto's', maar ook 'koeies').

Het besef van tijd ontstaat, waardoor uw kind woorden zoals 'morgen' en 'straks' zal gebruiken. Deze tijdsaanduidingen worden nog 'ruim' gebruikt. De gebeurtenis van 'gisteren' kan net zo goed een week geleden plaats hebben gevonden. Het kind vertelt ook waar iets is en kan nu ook gevoelens beschrijven.

Uw kind oefent volop met alle nieuwe woorden en taalregels waardoor het soms fouten maakt. Soms lijkt het alsof uw kind meer fouten maakt dan eerst. Deze fouten laten echter zien dat uw kind op zoek is naar regels. Het kind leert uiteindelijk de juiste toepassingen vanzelf door uw goede voorbeeld.

Uw kind begint korte, maar nog onsamenvangende verhalen te vertellen. Door uw kind vragen te stellen kunt u uw kind helpen om zijn boodschap toch over te brengen.

Uw kind snapt eenvoudige zinnen. Op simpele vragen zoals 'Wat ben je aan het doen?' kan het antwoord geven. Het kind kan eenvoudige aanwijzingen en dubbele opdrachten opvolgen, zoals 'Pak je pyjama en trek hem aan'. Ook simpele gebeurtenissen en eenvoudige verhaaltjes uit een boek worden nu begrepen.

e. 3 tot 4 jaar

Een kind van deze leeftijd voert al hele gesprekjes. U hoeft hem bijna niet meer te helpen om iets duidelijk te maken. De grammaticale structuur is vaak nog afwijkend van de 'volwassen' grammaticale structuur. Langzaam gaat uw kind twee of meer ideeën met elkaar verbinden zoals 'Als ik later een grote meneer ben, ga ik ook naar de kapper'.

Uw kind wil op deze leeftijd alles weten en stelt eindeloos vragen naar het 'waarom'. Doordat het kind u het een en ander hoort vertellen, leert het stap

---

voor stap de wereld te begrijpen. Door de vele antwoorden op de 'waarom'-vragen leert uw kind tevens een moeilijke zinsconstructie beheersen.

Taal wordt zo steeds meer gebruikt om mee te denken, te leren en te fantaseren. Uw kind gebruikt taal om zijn eigen gedrag en dat van anderen te sturen of te beïnvloeden, om van te voren plannen te maken, om te anticiperen op wat er gaat gebeuren, om te vertellen over dingen die zijn gebeurd en om een fantasiewereld te scheppen.

3. Hoe kan ik de taal van mijn kind stimuleren?

a. 0 tot 6 maanden

Als u samen met uw kind om-de-beurt geluid gaat maken komt het beurt-wisselen van de taalontwikkeling op gang. Dit is een belangrijke vaardigheid in het voeren van gesprekjes met anderen.

Praat rustig en vriendelijk tegen uw baby. Zing en lach met uw kind mee. Benoem de personen en dingen om het kindje heen ('Daar is papa', 'Kijk de poes'). En vertel uw kind steeds wat u aan het doen bent ('Zo, ik ga je wassen'). Geef uw kind boekjes van stof of plastic en kijk samen naar de plaatjes.

b. 6 tot 12 maanden

Spelletjes met uw baby zijn voorlopig eenvoudig. Liedjes zingen is fantastisch, zeker als er allerlei spannende geluiden en bewegingen aan te pas komen. Ook kiekeboe-spelletjes zijn favoriet. Zo leert het kindje dat iets dat even weg is, weer terugkomt. Door het maken van geluiden of bewegingen met zijn hele lichaam laat het u weten dat het spelletje door moet gaan!

c. Eén jaar

Maak veranderingen met uw stem, dit vindt uw kind leuk. Laat uw kind het plezier van communiceren zien. Moedig alle vormen van wederzijdse communicatie aan: gekke bekken trekken, (glim)lachen, aankijken, kiekeboespelletjes. Geef uw kind boekjes van hard karton, stof of plastic en bekijk en beschrijf samen de plaatjes.

d. 18 tot 24 maanden

Gebruik eenvoudige en korte zinnen. Herhaal de woorden die uw kind niet goed uitspreekt op de correcte manier, maar vraag niet aan het kind om ook correct te herhalen. Het is beter om niet in peutertaal te praten. Als uw kind 'Auto toet' zegt kunt u antwoorden met: 'Daar rijdt een auto'. 'De auto doet toet'.

e. 2 tot 3 jaar

U kunt de woordenschat van uw kind vergroten door voorwerpen te benoemen en door te vertellen wat u aan het doen bent. Leg de woorden die het kind niet begrijpt uit door iets te laten zien, ruiken, voelen of proeven of door iets voor te doen, een foto of een tekening ervan te laten zien. Op deze leeftijd spreekt uw kind de woorden nog niet goed uit. Vraag uw kind niet om het woord goed te herhalen, maar geef zelf het juiste voorbeeld. Door uw goede voorbeeld leert het kind de juiste uitspraak vanzelf. Als uw kind televisie kijkt, kijk dan met het kind mee en praat over wat jullie zien.

---

4. Wanneer moet ik me zorgen maken over de taalontwikkeling van mijn kind?

Wanneer uw kind volgende mijlpalen niet behaalt, kan het aangewezen zijn om uw zorgen uit te spreken tegen de leerkracht of een CLB-medewerker. Zij zullen samen met u bekijken of het zinvol is om een logopediste te contacteren. De logopediste zal een onderzoek plannen om te bekijken of logopedische begeleiding noodzakelijk is. Indien nodig zal ze jullie doorverwijzen voor noodzakelijk aanvullend onderzoek.

18 maanden:

- het kind zegt nog geen woord of het praat bijna uitsluitend in klinkers
- het kind schijnt weinig taal te begrijpen
- uw kind huult veel, is gefrustreerd of boos, omdat anderen hem niet begrijpen.
- uw kind gebruikt weinig lichaamstaal

2-2,5 jaar:

- het kind kent nog maar weinig woorden
- het kind maakt nog geen tweewoordzinnen

3-4 jaar:

- het kind maakt nog geen korte zinnetjes
- het kind is grotendeels onverstaanbaar voor vreemden
- de gebrekkige taal belemmert uw kind in het contact met andere kinderen.
- Uw kind begrijpt de talig aangeboden informatie in de klas niet.

4-4,5 jaar:

- het kind kan nog geen verhaaltje of gebeurtenis vertellen
- het kind spreekt nog niet alle klanken goed uit
- andere kinderen en volwassenen maken negatieve opmerkingen over de spraak en taal van uw kind
- uw kind praat heel eentonig, extra luid of zeer stil
- uw kind praat erg snel, laat veel klanken weg of vervormt woorden

5 jaar:

- de kleuter maakt nog geen goede zinnen.
- de kleuter bezit niet de nodige voorschoolse vaardigheden op het vlak van taal: hakken en plakken
- uw kind spreekt met te veel of te weinig neusklank

5. Wat is het verschil een vertraagde spraak- en taalontwikkeling en een taalstoornis?

Er is sprake van een vertraagde taalontwikkeling wanneer een kind op taalgebied beduidend achterblijft of negatief afwijkt in vergelijking met leeftijdsgenootjes. Bij een vertraagde taalontwikkeling kunnen zich problemen voordoen in het begrijpen van de gesproken taal, het vormen van correcte en voldoende lange zinnen, een beperkte woordenschat of moeilijkheden met het vertellen van een correct opgebouwd en samenhangend verhaal. Een vertraagde taalontwikkeling kan samenhangen met een algehele ontwikkelingsachterstand, een informatieverwerkingsprobleem of een gehoorprobleem. Tevens spelen psychologische factoren, sociale factoren en de aard en hoeveelheid taalaanbod een rol.

Bij een vertraagde spraak- en taalontwikkeling zien we een gelijkmatige achterstand voor de verschillende gebieden. Het kind begrijpt en spreekt op dezelfde manier als een kind van een jongere leeftijd. Bij een taalstoornis daarentegen merken we dat kinderen verschillend ontwikkelen voor bepaalde delen van de taal. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat een kind veel beter begrijpt dan het kan spreken.

Door een taalontwikkelingsstoornis kunnen leerstoornissen en sociaal-emotionele problemen ontstaan.

6. Wat doet een logopedist?

Het is van groot belang dat een taalontwikkelingsstoornis zo vroeg mogelijk gedetecteerd wordt, zodat een eventuele behandeling tijdig kan worden opgestart. De logopedist onderzoekt de taalontwikkeling van het kind zorgvuldig. Het is belangrijk zo veel mogelijk informatie te verzamelen, zodat er zo gericht mogelijk aan de taalontwikkeling kan worden gewerkt. Dat begint bij een eerste gesprek met kind en ouders. Tijdens het eerste gesprek wordt onder meer duidelijk wat de hulpvraag is, hoe de ontwikkeling van het kind gelopen is en wat ouders zelf hebben gedaan om de taalontwikkeling te stimuleren.

De taalonderzoeken worden veelal afgenomen met gestandaardiseerde testen. Met deze testen wordt het talige niveau van een kind in vergelijking met zijn leeftijdsgenootjes bepaald. Er kan onderzoek verricht worden naar het taalbegrip, de taalproductie en communicatievaardigheden. Naar aanleiding van de uitslagen van de taalonderzoeken en verzamelde informatie wordt een diagnose gesteld. In overleg met de ouders wordt een plan gemaakt om zo gericht mogelijk aan de taalontwikkeling te kunnen gaan werken.

Er bestaat indirecte en de directe therapie. Bij de indirecte therapie worden de ouders door de logopedist geïnformeerd en geïnstrueerd hoe ze de taalontwikkeling zo goed mogelijk kunnen stimuleren. De ouders leren hoe ze in allerlei dagelijkse situaties extra aandacht aan de taal van het kind kunnen besteden. Het kind krijgt op deze manier veel mogelijkheden om taal te koppelen aan ervaringen.

Bij de directe therapie werkt de logopedist met het kind. Ze bevordert een optimale communicatie. Daarnaast wordt het taalgedrag van het kind in de gaten gehouden en wordt daar zo goed mogelijk met het eigen taalaanbod op ingespeeld. Samenwerking met de ouders is uiterst belangrijk. Ouders worden nauw bij de behandeling betrokken, zodat de taalontwikkeling ook thuis goed gestimuleerd kan worden en het kind de kans krijgt om de taal zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen. Tevens is het zinvol om samen te werken met leerkrachten en andere behandelaars, zodat er zo effectief mogelijk aan de hulpvraag kan worden gewerkt.